

I – Intervenția bravului soldat Švejk în războiul mondial

- Care va să zică, ni l-au ucis pe Ferdinand¹, i se adresează menajera domnului Švejk care – după ce părăsise cu ani în urmă serviciul militar, fiind declarat tâmpit iremediabil de către comisia medicală militară – trăia acum din negoțul de câini, niște pocitanii de cotarle vagabonde, cărora le ticluia pedigriuri false.

În afară de această ocupație, suferea de reumatism și tocmai își ungea genunchii cu alifie camforată.

- Pe care Ferdinand, doamnă Müllerová? întrebă Švejk continuând să-și maseze genunchiul. Eu cunosc doi. Unul, servitor la droghistul Pruša, care a băut o dată, din greșeală, o sticlă cu ulei de păr, celălalt, Ferdinand Kokoška, care adună căcăței de câine.

Nu-i nici o pagubă, nici de unul, nici de altul.

- Dar, conașule, e vorba de domnul Ferdinand, arhiducele de la Kono-pište, ăla gras și cucernic!

- Maica ta Cristoase, strigă Švejk, asta-i bună! Și unde i s-a întâmplat asta, mă rog, domnului arhiduce?

- La Sarajevo, conașule, știți, cu revolverul: Trecea pe acolo cu arhiducesa lui, în automobil.

- Ia te uită, doamnă Müllerová, în automobil! Păi, te cred, un domn ca el își poate îngădui asta și nici prin minte nu-i trece cât de tragic se poate sfârși o plimbare cu automobilul. Și încă la Sarajevo; în Bosnia, care va să zică, doamnă Müllerová. O fi isprava turcilor. Da, da, n-ar fi trebuit să le luăm Bosnia și Herțegovina. Să știi că asta e, doamnă Müllerová... Care va să zică, domnul arhiduce e acum în împărăția cerului. S-a chinuit mult?

- Domnul arhiduce și-a dat duhul numaidecât, conașule. Cu revolverul nu-i glumă. Nu demult, la noi la Nusle, un domn s-a jucat cu revolverul; și-a împușcat toată familia și pe deasupra și portarul care se dusesse să vadă cine trage la etajul trei.

- Unele revolve, doamnă Müllerová, nu iau foc, nici în ruptul capului. Sunt de felurite feluri. Ei, dar pentru domnul arhiduce și-au cumpărat, desigur, ceva mai bun și m-aș prinde că omul care i-a făcut-o s-a îmbrăcat frumos pentru treaba asta. Gândește-te numai: să tragi în domnul arhiduce e lucru mare. Nu merge să-l împuști ca braconierul pe pădurar. Întâi și-ntâi, cum te înfățișezi înainte-i? Pentru că nu-i îngăduit să te apropii în zdrențe de un domn ca dânsul. Trebuie să ai țilindru, dacă vrei să nu-ți puie polițistul mâna-n guler.

- Cică ar fi fost mai mulți, conașule.

- Păi, cred și eu, doamnă Müllerová, spuse Švejk, isprăvind cu masajul; dacă dumneata ai vrea să-l împuști pe arhiduce sau pe împărat, de bună seamă că te-ai sfătui mai întâi cu cineva. Unde-s mulți, și minte-i mai multă: unul zice una, altul, alta, și așa se face treaba, cum spune și imnul nostru. Principalul e să pândești momentul când îți trece pe dinainte un asemenea domn. Așa s-a întâmplat, dacă îți mai amintești, cu domnul cela, Lucheni, care a înjunghiat-o pe răposata noastră Elisabeta cu stiletul... în timp ce se plimbau împreună. Te mai poți încrede în cineva? De-atunci nici o împărăteasă nu mai iese la plimbare! Ei, dar soarta asta îi așteaptă și pe alții. Și-o să vezi, doamnă Müllerová, or să ajungă și la țar, și la țarină, și poate că, ferească Dumnezeu, chiar la împărat, dacă de pe acu' au început-o cu nepotu-su. Bătrânul are mulți dușmani. Chiar mai mulți decât Ferdinand. Cum spunea mai deunăzi un domn, la cârciumă: are să vie vremea când împărații or să pice unul după altul, și nici procurorul-general n-o să-i scape. Pe urmă, neavând cu ce plăti consumația, cârciumarul s-a văzut silit să-l dea pe mâna poliției. Doar domnul i-a ars cârciumarului o palmă și polițaiului două. L-au ridicat cu duba și l-au dus să se trezească. Da, doamnă Müllerová, multe se mai întâmplă în ziua de azi! Asta-i o pierdere grea pentru Austria. Când eram militar, un infanterist l-a împușcat pe căpitan. Și-a încărcat flinta și s-a dus la cancelarie. I-a spus că n-are ce căuta acolo, dar el îi dădea într-una că trebuie să-i vorbească domnului căpitan. Căpitanul a ieșit afară și cât ai zice pește i-a ars două perechi de palme. El a pus mâna pe flintă și l-a găurit drept în inimă.

Glonțul a ieșit prin spinarea domnului căpitan și-a mai făcut și paguba în cancelarie; a spart o sticlă cu cerneală și s-au pătat actele oficiale.

- Și ce s-a întâmplat cu soldatul? întrebă după un răstimp doamna Müllerová, în vreme ce Švejk se îmbrăca.

- S-a spânzurat cu cozondracii, spuse Švejk, periindu-și pălăria tare. Și, când stai să te gândești, nici nu erau cozondracii lui. Îi ceruse împrumut de la un gardian - cică-i cad pantalonii. De ce? Să aștepte până l-or împușca? Știi, doamnă Müllerová, în situații d-astea toți își pierd capul. Pe gardian l-au degradat și i-au mai dat șase luni de închisoare. Dar nu le-a făcut pe toate. A șters-o în Elveția și azi face pe predicatorul în nu știu ce biserică. Azi, doamnă Müllerová, nu sunt mulți oameni cinstiți pe lume. Eu cred că și domnul arhiduce Ferdinand s-a înșelat în privința omului care l-a împușcat la Sarajevo. A văzut și el un domn acolo și și-o fi zis că e un om cumsecade dacă strigă ura. Și când colo, domnul acela l-a doborât. Câte gloanțe i-a tras, unul sau mai multe?

- Gazetele scriu, conașule, că domnul arhiduce era ciuruit. A descărcat în el toate gloanțele.

- Da, treaba asta se face foarte repede, doamnă Müllerová, grozav de repede. Eu, pentru o treabă ca asta, mi-aș cumpăra un browning. Pare o jucărie, dar poți împușca cu el, în 2 minute, douăzeci de arhiduci, slabi sau grași, la alegere. Cu toate că, între noi fie vorba, doamnă Müllerová, într-un arhiduce gras nimerești mai ușor decât într-unui slab. Îți aduci aminte, când și-au împușcat regele în Portugalia? Și acela era un bondoc. Cred și eu: unde s-a mai văzut rege slab?... Ei, acu' eu mă duc la cârciuma „U Kalicha”² și, dacă o veni careva după foxterierul pentru care am luat arvună, spune-i că e la crescătoria mea de la țară, că i-am tăiat de curând urechile și că nu poate fi transportat pân-ce nu i s-or vindeca; nu de alta, da' să nu răcească. Cheia las-o la portăreasă.

În cârciuma „U Kalicha” nu era decât un singur mușteriu: agentul secret Bretschneider, de la Siguranță. Cârciumarul Palivec spăla farfurioarele, în timp ce Bretschneider încerca zadarnic să-l tragă de limbă.

Palivec era cunoscut ca spurcat la gură; expresiile cur și căcat îi reveleau pe limbă la fiecare două vorbe. În același timp, era însă și un om citit și nu pierdea prilejul să recomande tuturor pasajul în care Victor Hugo pomește de ultimul cuvânt adresat englezilor de comandantul vechii gărzi a lui Napoleon, în bătălia de la Waterloo.

- Frumoasă vară, nu-i așa? începu vorba Bretschneider.

- Ca un căcat, răspuse Palivec, aranjând farfurioarele în galantar.

- Mare bine ne-au făcut ăia, la Sarajevo, reluă Bretschneider fără să pară convins.

- Care Sarajevo? întrebă Palivec. Vinăria din Nusle? Acolo, în fiecare zi e câte o încăierare; așa-i la Nusle.

- La Sarajevo, în Bosnia, domnule cărciumar! Acolo l-au împușcat pe arhiducele Ferdinand. Ce ai de zis?

- Eu unul nu mă bag în daravelile astea; n-au decît să mă pupe-n cur cu toții, răspuse cuviincios domnul Palivec aprinzându-și luleaua. Într-o treabă belalie ca asta, nu-i greu să-ți frângi gâtul. Eu sunt negustor; dacă vine cineva și cere bere, îi dau bere. Sarajevo, politică, arhiduce răposat... nu-s de nasul nostru; asta nu poate duce decît la Pankrac³.

Bretschneider amuți și, dezamăgit, își roti privirile prin cărciumă.

- Aici atârna pe vremuri portretul împăratului, reîncepu el după un răstimp. Chiar acolo unde e oglinda.

- Da, aveți dreptate, răspuse domnul Palivec, atârna acolo, dar s-au căcat muștele pe el, așa că l-am suit în pod. Știți cum se-ntâmplă: se găsește un deștept să spuie o prostie și, cât ai bate din palme, încep să curgă neplăcerile gârlă. Asta-mi lipsește?

- Trebuie să fi fost urât de tot la Sarajevo, ce zici domnule cărciumar?

La această întrebare directă și vicleană, domnul Palivec răspuse cu multă prudență:

- Pe vremea asta, în Bosnia și Herțegovina e îngrozitor de cald... Când făceam acolo armata, locotenentul nostru își punea gheață la cap.

- La ce regiment ați slujit, domnule cărciumar?

- Nu țin minte toate fleacurile, niciodată nu m-am interesat de căcățișuri de astea și niciodată n-am fost curios să le știu, răspuse domnul Palivec. Prea multă curiozitate strică.

Agentul secret Bretschneider amuți de-a binelea și fața lui posomorâtă se mai învioră abia la sosirea lui Švejk care, intrând în cărciuma, comandă o bere neagră, făcând următoarea observație: „Și la Viena e astăzi zi de doliu”.

Ochii lui Bretschneider începură să lucească plini de speranță și spuse scurt:

- La Konopište sunt arborate zece drapele negre.

- Ar trebui să fie douăsprezece, fu de părere Švejk, după ce trase o dușcă.

- De ce douăsprezece? întrebă Bretschneider.

- Ca să fie număr rotund; cu duzina socoteala se face mai ușor și apoi revine și mai ieftin, răspuse Švejk.

Se așternu o tăcere pe care tot Švejk o întrerupse oftând:

- Care va să zică, acum e în împărăția cerurilor, deie-i Domnul veșnică slavă. Nici n-a apucat sârmanul să ajungă împărat. Pe vremea când făceam eu militarie, un general a căzut de pe cal și, foarte liniștit, și-a dat duhul. Când au vrut să-l ajute să se suie iar pe cal, au băgat de seamă că era mort de-a binelea. Și când te gândești că trebuia să fie avansat feldmareșal. Asta s-a întâmplat la o paradă militară. Parăzile astea sunt lucru' dracului. Și la Sarajevo, tot o paradă trebuie să fi fost. Îmi aduc aminte că odată, la o astfel de paradă, îmi lipseau douăzeci de nasturi la mundur și pentru asta mi-au dat paisprezece zile de carceră, din care două le-am făcut ca Lazăr, legat fedeleș. Dar în armată fără disciplină se duce dracului totul. Locotenentul nostru Makovec ne spunea mereu: „Dacă n-ar fi disciplina, mă, tâmpiților, v-ați cățara ca maimuțele în copaci; milităria vă face oameni, idioților, neisprăviților!” Și n-avea dreptate? Închipuți-vă un parc, să zicem la Karlak⁴ și acolo în fiecare copac câte un soldat fără disciplină. Vedeți, de asta m-am temut eu întotdeauna.

- Sarajevo, reluă Bretschneider discuția, e isprava sârbilor.

- Vă înșelați, răspuse Švejk, asta au făcut-o turcii din pricina Bosniei și Herțegovinei.

Și Švejk își expuse opiniile sale în legătură cu politica externă a Austriei în Balcani. Turcii au pierdut în 1912 războiul cu Serbia, Bulgaria și Grecia. Ei ar fi vrut ca Austria să le sară în ajutor și, pentru că n-a făcut-o, l-au împușcat pe Ferdinand.

- Ți-s dragi turcii? se adresă Švejk cărciumarului Palivec. Ți-s dragi câinii aștia păgâni? Nu ți-s dragi, nu-i așa?

- Mușteriu-i mușteriu, zise Palivec, fie el și turc. Noi, negustorii, nu ținem socoteală de politică. Plătește-ți berea și șezi în cărciuma și trâncănește ce poftesti. Asta-i principiul meu. Mi-e totuna dacă cel care i-a făcut seama lui Ferdinand al nostru e sârb, turc, catolic sau mahomedan, anarhist sau „mladoch”⁵.

- Bine, domnule cârciumar, glăsui Bretschneider care începuse să tragă din nou nădejde că din cei doi unul tot se va prinde în horă, dar trebuie să recunoașteți că asta-i o pierdere mare pentru Austria.

În locul cârciumarului răspunse Švejk:

- Pierdere este, nu se poate tăgădui. Îngrozitoare pierdere. Ferdinand nu poate fi înlocuit cu orice dobitoc. N-ar fi stricat însă să fie ceva mai gras.

- Ce vreți să spuneți? se învioră Bretschneider.

- Ce vreau să spun? răspunse liniștit Švejk. Uite, foarte simplu. Dacă ar fi fost mai gras, nu mai încape îndoială că l-ar fi lovit damblaua înainte, când alerga la Konopište după babele care adunau vreascuri și ciuperci pe moșia lui, și n-ar mai fi pierit de o moarte așa de rușinoasă. Stau și mă gândesc: nepotul împăratului... și dumnealor... îl împușcă. E o rușine, vuiesc gazetele. La noi, la Budějovice, cu ani în urmă, într-o mică ceartă, în piață, a fost înjunghiat un negustor de vite, un oarecare Břetislav Ludvík. Negustorul avea un fiu, Bohuslav, și oriunde s-ar fi dus să vândă porci, nimeni nu cumpăra nimic de la el și fiecare zicea: „Ăsta e băiatul înjunghiatului, o fi și el un hoțoman ca tat-su”. Până la urmă a fost silit să se arunce în Vltava de pe podul de la Krumlov; a trebuit să-l pescuiască, să-l învie, să pompeze apa din el, ca să-și dea ultima suflare în brațele medicului în timp ce-i făcea o injecție.

- Ciudate comparații mai aveți dumneavoastră, spuse Bretschneider cu tâlc. Începeți cu Ferdinand și isprăviți cu un negustor de vite.

- Da' de unde, se apără Švejk, Doamne ferește! Eu să fac asemenea apropiere? Domnul cârciumar mă cunoaște. Spune și dumneata: am făcut eu vreodată comparații între oameni? Dar, la drept vorbind, eu n-aș vrea să fiu în pielea văduvei arhiducelui. Ce-o să facă acum? Copiii au rămas orfani, moșia de la Konopište fără stăpân. Să se mărite din nou cu un alt arhiduce? La ce bun? Pleacă din nou la Sarajevo și are să fie văduvă pentru a doua oară. Tot așa, cu ani în urmă, era la Zliv, lângă Hluboká, un pădurar; avea un nume tare urât. L-au împușcat braconierii; după el a rămas o văduvă cu doi copii, care peste un an s-a măritat cu alt pădurar; cu unul Pepik al lui Šavlovic din Mydlovary. I l-au împușcat și pe ăsta. Pe urmă s-a măritat pentru a treia oară, tot cu un pădurar, zicând: „Să fie cu noroc a treia oară. Dacă nici acum n-o ieși bine, apoi nu mai știu ce să fac.” Se înțelege că i l-au împușcat și pe ăsta, și a rămas sărmana, de pe urma pădurarilor, cu

șase copii grămadă. S-a dus până la cancelaria ducelui de la Hluboká și s-a plâns că numai necazuri are cu pădurarii. Acolo au povățuit-o să-l ia pe Jareš, paznic la iazurile din Ražice. Ce să vă mai spun: i l-au înecat în timp ce prindea pește în iaz și a rămas și de la asta cu doi copii. Pe urmă a luat un jugănar din Vodňany, care i-a crăpat într-o noapte capul cu securea și s-a dus să se predea de bună-voie. Înainte de a-l spânzura, în fața tribunalului regional din Pisek, a mușcat preotul de nas, spunând că nu-i pare rău de nimic și adăugând ceva tare urât despre măria-sa împăratul.

– Dar nu știți ce-a zis? întrebă Bretschneider, trăgând speranțe să mai afle ceva.

– Nu v-aș putea spune, pentru că nimeni nu s-a încumetat s-o repete. Se zice că a fost ceva atât de înspăimântător și de fioros, încât un consilier de tribunal, care se afla de față, a înnebunit, și nici până în ziua de azi nu i-au dat drumul de la popreală, ca să nu dea lucrurile în vileag. N-a fost vorba numai de-o insultă obișnuită la adresa împăratului, din acelea care se spun la beție.

– Da' ce fel de insulte se aduc împăratului, la beție? întrebă Bretschneider.

– Domnilor, eu v-aș ruga să întoarceți foaia, interveni cârciumarul Palivec. Mie nu-mi plac socotelile astea. Se trăncănește ce se trăncănește și pe urmă dă omul de bucluc.

– Ce fel de insulte se aduc împăratului la beție? repetă Švejk. Tot felul! Îmbățați-vă numai, puneți să vi se cânte imnul austriac și veți vedea ce urmează. Veți auzi atâtea despre împărat, că numai pe jumătate de-ar fi adevărate, ar fi destul să fie făcut de răs, pe toată viața. Dar el, bătrânul, zău că n-o merită, săracul. Soția, Elisabeta, i-a fost înjunghiată, pe urmă i s-a prăpădit Jan Orth; frate-su, împăratul Mexicului, a fost împușcat într-o fortăreață, la zid. Și acum, la bătrânețe, i-au mai împușcat și nepotul. Ar trebui să aibă omul nervi de oțel. Pe lângă asta îl mai înjură și bețivii. Dacă ar izbucni astăzi ceva eu unul m-aș duce voluntar să-l apăr, chiar dacă m-ar face harcea-parcea.

Švejk dădu peste cap o dușcă zdravănă, apoi urmă:

– Și dumneavoastră credeți că împăratul o să lase treaba asta, cu una cu două? Se vede că nu-l cunoașteți. Să se facă război cu turcii! Mi-ați ucis nepotul? Acum, păzea! Războiul e sigur. Serbia și Rusia ne ajută. O să intre în ei ca-n brânză.

În această clipă profetică, Švejk era măreț. Fața lui deschisă, surâzătoare ca o lună plină, strălucea de avânt. Pentru el totul era limpede.

- Se poate întâmpla, continuă el să proorocească viitorul Austriei, ca în caz de război cu Turcia, nemții să ne atace, pentru că nemții și turcii țin între ei. Sunt niște javre fără pereche. Ne putem însă alia cu Franța care, încă din '71, are o răfuială cu Germania. Țasta-i începutul. Are să fie un război pe cinste, atâta pot să vă spun.

Bretschneider se ridică, adresându-li-se solemn:

- Mai mult nici nu e nevoie să spuneți, veniți cu mine pe coridor și acolo am să vă spun și eu ceva.

Švejk ieși pe coridor, după agentul secret; acolo îl aștepta o mică surpriză. Vecinul de masă îi arătă vulturul și-i declară că îl arestează și că-l va duce imediat la direcția poliției.

Švejk încercă să explice că trebuie să fie o greșeală, că el e absolut nevinovat, că nu rostise nici o vorbă care ar fi putut jigni pe cineva.

Bretschneider îi comunică însă că se făcuse vinovat de crime penale, printre care un rol important îl avea înalta trădare.

Apoi se întoarseră în cârciumă și Švejk se adresă domnului Palivec:

- Eu am cinci halbe, o chiflă și niște crenvurști. Acum, mai dați-mi o șliboviță, pentru că sunt arestat și trebuie să plec.

Bretschneider îi arată și domnului Palivec vulturul; se uită o clipă la el, apoi îl întrebă:

- Sunteți însurat?

- Sunt.

- Și soția dumneavoastră poate să conducă prăvălia când lipsiți?

- Poate.

- Atunci totul e în ordine, domnule cârciumar, spuse vesel Bretschneider. Chemați-o pe soția dumneavoastră și predați-i prăvălia. Diseară venim să vă luăm.

- Nu-ți face sânge rău, îl mângâie Švejk, eu nu mă duc decât pentru înaltă trădare.

- Dar eu? Pentru ce? se tângui domnul Palivec. Eu care am fost atât de prevăzător!

Bretschneider zâmbi triumfător:

- Pentru că ați spus că s-au căcat muștele pe împărat. Acolo o să vi-l scoată pe nas pe împăratul ăsta.

CUPRINS

CARTEA ÎNTÂI. ÎN SPATELE FRONTULUI.....	5
I - Intervenția bravului soldat Švejk în războiul mondial.....	7
II - Bravul soldat Švejk la Direcția poliției.....	15
III - Švejk în fața medicilor legiști	23
IV - Švejk e dat afară din balamuc	28
V - Švejk la comisariatul din strada Šalmova.....	32
VI - Švejk se întoarce acasă.....	38
VII - Švejk pleacă la oaste	47
VIII - Švejk simulant	52
IX - Švejk la garnizoana	66
X - Švejk ordonanță la preotul de campanie	83
XI - Švejk se duce cu feldkuratul Otto Katz să officieze slujba religioasă de campanie	102
XII - Controversă religioasă	111
XIV - Švejk se duce să miruiască.....	117
XIV - Švejk ordonanță la locotenentul-major Lukáš	130
XV - Catastrofa	168
CARTEA A DOUA. PE FRONT	179
I - Peripețiile lui Švejk în tren.....	181
II - Anabasa lui Svejlk spre Budějovice.....	198
III - Pășaniile lui Švejk la Királyhid.....	255
IV - Noi suferințe	308
V - De la Most pe Litava spre Sokal.....	330

CARTEA A TREIA. GLORIOSUL DEZASTRU	369
I - Traversând Ungaria.....	371
II - La Budapesta	422
III - De Ia Hatvan la granița Galiției	469
IV - Marschieren! Marsch!.....	515
CARTEA A PATRA. CONTINUAREA GLORIOSULUI DEZASTRU ...	561
I - Švejk în coloana de prizonieri ruși	563
II - Mângâierea duhovnicească	586
III - Švejk se reîntoarce la compania lui	594
NOTE	633